

FACULTATEA DE DREPT
ȘI ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

FACULTY OF LAW
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES
WEST UNIVERSITY OF TIMIȘOARA

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII
ȘI CERCETĂRI JURIDICE

THE EUROPEAN CENTER
FOR LEGAL STUDIES AND RESEARCH

STUDII ȘI CERCETĂRI JURIDICE EUROPENE

EUROPEAN LEGAL STUDIES AND RESEARCH

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ A DOCTORANZILOR ÎN DREPT

INTERNATIONAL CONFERENCE OF PhD STUDENTS IN LAW

Timișoara, 2014

ISSN 2066-6403

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

FACULTATEA DE DREPT
ȘI ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII
ȘI CERCETĂRI JURIDICE

FACULTY OF LAW
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES
WEST UNIVERSITY OF TIMIȘOARA

THE EUROPEAN CENTER
FOR LEGAL STUDIES AND RESEARCH

RADU I. MOTICA

VIOREL PAȘCA

LUCIAN BERCEA

– Coordonatori științifici / Scientific coordinators –

STUDII ȘI CERCETĂRI JURIDICE EUROPENE

EUROPEAN LEGAL STUDIES AND RESEARCH

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ A DOCTORANZILOR ÎN DREPT

INTERNATIONAL CONFERENCE OF PhD STUDENTS IN LAW

Timișoara, 2014

Universul Juridic
București

CUVÂNT ÎNAINTE

Conferința internațională a doctoranzilor în drept din țările central și est-europene constituie o manifestare științifică prin care Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest din Timișoara și Centrul European de Studii și Cercetări Juridice Timișoara urmăresc punerea în valoare a rezultatelor cercetării științifice obținute de doctoranzii în domeniul științelor juridice în perioada studiilor doctorale.

Aflată, anul acesta, la cea de-a șasea sa ediție (16-18 mai 2014), conferința continuă să fie, în peisajul juridic universitar românesc, un eveniment singular. Tineri juriști, proveniți din mediul universitar românesc și european, dar și din cel profesional (magistrați, avocați, notari publici, consilieri juridici), abordează interesante probleme de drept public și de drept privat, în aproape 60 de studii și articole, fapt care ne întărește convingerea că demersul de organizare a acestei manifestări științifice este o reușită.

Volumul de față adună în paginile sale lucrările prezentate în cadrul conferinței, în dorința de a consolida dimensiunea europeană a învățământului doctoral, asigurând circuitul de idei între participanți și cititori. Cel puțin la fel de importante sunt însă legăturile interumane facilitate de această manifestare, care reprezintă un bun prilej de realizare a mobilităților necesare uniformizării standardelor aplicabile programelor de studii doctorale în domeniul științelor juridice.

Adresăm mulțumiri, pe această cale, doctoranzilor participanți la conferință, conducătorilor de doctorat sub îndrumarea cărora au fost elaborate lucrările publicate, precum și instituțiilor de învățământ superior și cercetare științifică din România și din străinătate de la care provin doctoranzii și care i-au încurajat pe aceștia în demersul lor.

Organizatorii conferinței datorează mulțumiri, în egală măsură, editorului *Universul Juridic*, pentru profesionalismul cu care sprijină acest eveniment, precum și pentru efortul constant pe care apariția volumelor anuale ale conferinței internaționale a doctoranzilor îl presupune. Mulțumirile editorilor se îndreaptă și spre Sorina-Ioana Mișlea, asistent doctorand în cadrul Facultății de Drept și Științe Administrative a Universității de Vest din Timișoara, pentru implicarea sa în pregătirea lucrărilor volumului de față.

Contribuțiile sunt publicate în limba română sau într-o limbă de largă circulație internațională, în ordinea alfabetică a autorilor, pe secțiuni. Ele valorifică legislația și doctrina de până la 31 martie 2014, cu excepția cazului în care se precizează altfel.

Ne exprimăm speranța că următoarea ediție a conferinței, inițiată de Școala Doctorală a Facultății de Drept și Științe Administrative din Timișoara și de Centrul European de Studii și Cercetări Juridice Timișoara, în care își desfășoară activitatea de cercetare corpul academic al facultății, precum și alte cadre didactice universitare și cercetători științifici, va beneficia de o cel puțin la fel de largă prezență națională și internațională și lansăm, încă de pe acum, invitația de a ne reuni din nou, în 2015, la Timișoara.

Conf. univ. dr. Lucian BERCEA

Decanul Facultății de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest din Timișoara
Membru al Consiliului Științific al Centrului European de Studii și Cercetări Juridice

Prof. univ. dr. Viorel PAȘCA

Directorul Școlii Doctorale a Facultății de Drept și Științe Administrative din cadrul
Universității de Vest din Timișoara
Vicepreședintele Consiliului Științific al Centrului European de Studii și Cercetări Juridice

Prof. univ. dr. Radu I. MOTICA

Președintele Consiliului Științific al Centrului European de Studii și Cercetări Juridice

FOREWORD

The International Conference of the Doctoral Students in Law from Central and Eastern Europe represents a scientific event by means of which the Faculty of Law and Administrative Sciences within the West University of Timișoara and the European Centre for Legal Studies and Research Timișoara wish to promote the results of the scientific research of the doctoral students in the field of legal sciences from the period of their doctoral studies.

This year, with its sixth edition (May 16th-18th, 2014), the conference continues to be, in the Romanian academic legal environment, a unique event. Young legal practitioners, from the Romanian, as well as European, academic environment, but also from the professional one (magistrates, lawyers, notaries public, legal counsellors), approach interesting public and private law subjects, in almost 60 articles, a fact which strengthens our belief that the organization of this scientific event is a success.

The present volume gathers in its pages the papers presented during the conference, with a view to consolidating the European dimension of the doctoral studies, ensuring the flow of ideas amongst participants and readers. At least of equal importance are, however, the human relationships which are facilitated by this event, which represents a great occasion to accomplish the mobility necessary for the harmonization of the standards applicable to the doctoral curriculum in the field of legal sciences.

We hereby thank the participants to the conference, the doctoral thesis advisors, who coordinated the published papers, as well as the institutions of higher education and research in Romania and abroad hosting our doctoral students, who encouraged the latter in their scientific initiative.

The organizers of this conference are thankful to the publisher *Universul Juridic* for their professionalism in supporting the event, as well as for all the effort that the volumes' of the international doctoral conference publication implied. The editors would like to say a special thank you to Sorina-Ioana Mișlea, assistant lecturer and doctoral candidate at the Faculty of Law and Administrative Sciences within the West University of Timișoara, for her involvement during the preparation of this volume.

The conference papers are published in Romanian or in a widespread international language, being organized in the alphabetical order of the authors, within the two sections. They use the laws and legal literature up to March 31st, 2014, unless the authors specify a different legal source.

We hope that the next edition of the conference initiated by the doctoral Studies Department of the Faculty of Law and Administrative Sciences in Timișoara and the European Centre for Legal Studies and Research where the academic staff, as well as other professors and researchers teach will enjoy at least a similar national and international attendance. Therefore we hereby address you the invitation to join us in Timișoara again, in 2015.

Associate Professor Lucian BERCEA, PhD

Dean, Faculty of Law and Administrative Sciences of the West University of Timișoara
Member of the Scientific Council of the European Centre for Legal Studies and Research

Professor Viorel PAȘCA, PhD

Head of the Doctoral School, Faculty of Law and Administrative Sciences
of the West University of Timișoara
Vice-President of the Scientific Council of the European Centre for Legal Studies and Research

Professor Radu I. MOTICA, PhD

President of the Scientific Council of the European Centre for Legal Studies and Research

DREPT PRIVAT

VOINȚA UMANĂ – CATEGORIE JURIDICĂ, FILOZOFICĂ, TEOLOGICĂ, ȘI PSIHOLICĂ

drd. **Claudiu-Florin Ban**
Universitatea de Vest Timișoara
Facultatea de Drept
conducător de doctorat: prof. univ. dr. **Ion Luță**

1.1. Explicații preliminare

Ființa umană, creatura cea mai plurivalentă dintre toate cele ce viețuiesc în lumea noastră, a reușit să depășească numeroasele piedici ivite în calea sa (amenințări, pericole, conflicte armate, dezastre naturale) datorită extraordinarului instinct de conservare de care a dat dovada dar mai ales datorită unui alt factor extrem de important, și anume voința sa¹.

În multitudinea de procese psihice ale omului, voința are un loc distinct, fără a fi însă un proces autocefal. Ea este permanent interconectată cu alte procese psihice precum gândirea, reprezentarea, memoria, învățarea, percepția, atenția sau senzația. Împărtășim opinia profesorului Dogaru care a afirmat că " *voința ca proces psihic apare ca o capacitate specific umană, aflată în strânsă legătură cu factorii cognitivi care, de asemenea, sunt proprii numai speciei umane*"².

Psihologia și-a pus de la începuturile sale ca știință întrebarea *Ce este voința?*³ dar mai cu seamă *Când apare voința?*

În doctrină s-a recunoscut unanim caracterul multilateral și interconexat al voinței. Ființa umană vine în această lume cu anumite însușiri fizice și psihice determinate genetic. Aceste însușiri au înrâuriri asupra gândirii și memoriei și a altor procese psihice care la rândul lor vor influența voința printr-o legătură de cauzalitate. În acest context putem afirma fără teama de a greși faptul că voința este în mod indiscutabil conexată de potențialul psihic nativ al omului, potențial care include doar condițiile unor procese psihice, nu însă și voința însăși. Din alt punct de vedere putem spune la fel cum mulți factori cognitivi precum memoria, gândirea sau atenția pot fi formați, pot evolua și voința poate deveni " o manifestare și o calitate a personalității"⁴.

Încercând să răspundem la întrebarea când apare voința putem afirma că ne naștem cu condițiile acestui proces psihic numit voință și le dezvoltăm în concordanță cu ideile, principiile și argumentele fiecăruia dintre noi, fiind " autori, subiecți ai acțiunilor voluntare"⁵.

1.2. Definirea și caracterizarea voinței

În strădania de a găsi o definiție voinței s-au exprimat mai multe păreri, toate întemeindu-se pe câteva componente: categorie filozofică, capacitate sau categorie psihologică dar mai cu seama categorie teologică.

Așadar, voința a fost apreciată ca fiind acea aptitudine a dorinței, care nu se găsește în relație cu acțiunea (ca liber arbitru) și care are ca fundament hotărâtor interior chiar rațiunea practică⁶. Aceasta poate îngloba atât liberul arbitru cât și simpla dorință.

Deosebirea între gândire și voință este doar aceea dintre conduita teoretică și conduita practică, voința fiind de fapt o modalitate aparte a gândirii⁷.

Voința este reprezentată de chiar legătura dintre aceste două împrejurări: acela al nedeterminării și cel al autodeterminării Eului⁸.

¹ I. Dogaru (coord.), *Drept civil. Idei producătoare de efecte juridice*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 721.

² I. Dogaru, *Valențele juridice ale voinței*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 14.

³ B. Zorgo, *Ce este voința?*, Ed. Enciclopedică Română, București, 1969.

⁴ A se vedea S.L. Rubinstein, *Grundlagen der allgemeinen Psychologie*, Berlin, Volk und Wissen, 1962.

⁵ B. Zorgo, *op. cit.*, p. 16.

⁶ I. Kant, *Metafizica moravurilor*, în *Scrieri moral politice*, Ed. Științifică, București, 1991, p. 71.

⁷ Hegel, *Principiile filosofiei dreptului*, Ed. IRI, București, 1996, p. 29.

⁸ Hegel, *op.cit.*, p. 34.

În psihologie⁹ s-a mai apreciat că voința este "o capacitate a omului de a-și propune scopuri și de a-și realiza aceste scopuri pe calea unor activități care implică învingerea unor obstacole (...) voința este capacitatea omului de a-și planifica, de a-și organiza, de a efectua și de a-și controla activitatea în vederea realizării scopurilor."

Reputatul profesor Paul Popescu Neveanu¹⁰ considera voința ca fiind "capacitate și proces psihic de conducere a activității sub toate aspectele ei; sistem de autoreglaj superior întrucât este efectuat precumpănitor prin cel de-al doilea sistem de semnalizare și implică deliberare, scop și plan elaborat conștient, organizare a forțelor proprii prin stăpânirea unora și mobilizarea și angajarea convergent finalist a altora".

Definiția la care aderăm este¹¹: "voința reprezintă o categorie psihologică distinctă dar aflată într-un raport de interdependență cu alte categorii psihologice pe care se clădește sistemul psihic uman, o capacitate a omului și numai a lui, ale cărei premise se află în potențialul psihic specific uman – rezultată a dezvoltării biologică-sociale – care implică stabilirea unor scopuri realizabile, ca și voința însăși, prin activitatea sa voluntară; realizarea scopurilor propuse și deci a voinței, implică folosirea tuturor resurselor psihice și morale, deliberare, puterea omului de a planifica (prin plan elaborat conștient), organiza, realiza și controla activitatea ce o desfășoară, puterea de a învinge obstacolele întâlnite, stăruința și mobilizare pe măsura solicitărilor impuse".

Din cele precizate anterior reiese că voința este o trăsătură a personalității umane, ce se definește prin certitudine, libertate, ordine, putere de decizie, etc. și că ea evoluează în același timp cu dezvoltarea motivației¹².

Prin motivație trebuie să înțelegem suma cauzelor interne ale comportamentului, fie că sunt din naștere sau achiziționate, conștiente sau inconștiente. Motivația are menirea de a dinamiza anumite mecanisme, anumite procese psihice.

De asemenea, pe lângă această dinamizare, motivația are și o funcție de dirijare, având un aport în interacțiunea sa cu stimulii externi la fixarea direcției acțiunii. Din această perspectivă vom analiza motivația sub latura sa dinamică și direcțională. Printre procesele motivaționale recunoaștem necesitățile, impulsurile, intențiile, însușirile și pornirile¹³.

Prezentând în mod simplificat, activitatea voluntară implică străbaterea câtorva etape:

- a) fixarea scopului și motivului;
- b) stimularea de către motivație, în funcție de voință a acțiunii voluntare;
- c) derularea acesteia până la atingerea scopului¹⁴.

Aceasta este doar una dintre conexiunile dintre voință și motivație. O altă¹⁵ este cea cu privire la faptul că subsumarea motivelor de grad inferior celor de grad superior se poate realiza doar de către acel subiect cu o voință puternică.

În doctrina mai veche s-a formulat ideea că se constată un oarecare antagonism între voință, în înțelesul ei filozofic și voință juridică. Voința filozofică este indisolubil legată de cauza care o determină, pe când cauzele voinței juridice sunt cu totul distincte de validitatea actului. Altminteri, dreptul are în vedere voința manifestată (internă sau exteriorizată) fără a mai conta cauza care a provocat-o¹⁶.

Noi opinăm alături de alți autori că mobilul care condiționează voința juridică este de o importanță fundamentală, prin prisma faptului că el este chiar scopul (cauza) actului juridic, factor esențial pentru existența acestuia¹⁷.

⁹ B. Zorgo, *op. cit.*, p. 10.

¹⁰ P. Popescu Neveanu, *Dicționar de psihologie*, Ed. Albatros, București, 1978, p. 77.

¹¹ I. Dogaru, *op. cit.*, p. 17.

¹² I. Dogaru (coord.), *op. cit.*, p. 723.

¹³ P. Fraisse, J. Piaget, *Traite de psychologie experimentale*, vol. V, PUF, 1963.

¹⁴ I. Dogaru, *op. cit.*, p. 724.

¹⁵ I. Dogaru, *Valențele juridice ale voinței*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 23.

¹⁶ G. Plastara, *Drept civil*, Ed. Cartea Românească, București, 1925, p. 61.

¹⁷ A se vedea P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008, p. 354.

Ca și categorie teologică, așa cum o analizează reputatul teolog ortodox contemporan Jean Claude Larchet în studiul *Maxim Mărturisitorul. O introducere*, voința este o propensiune rațională care aparține omului, ca unul care este înzestrat cu suflet inteligent. Ea se identifică cu capacitatea de autodeterminare, caracteristică făpturilor înzestrate cu rațiune și le permite să se miște după voia lor. Ea este inerentă naturii sau ființei. Voirea care rezultă de aici ține așadar și ea de fire¹⁸.

Trebuie însă făcută o distincție între "simpla voință" și "felul voinței". În timp ce simpla voință se raportează la fire și corespunde voinței naturale, felul în care se voiește se raportează la persoană și corespunde voinței gnomică care este un mod de întrebuițare a voinței aparținând numai celui ce-l întrebuițează și despărțindu-l de alții¹⁹.

Voința naturală se definește ca o putere doritoare a ceea ce există prin fire sau ca o dorință rațională și vitală, ceea ce înseamnă că ea nu poate voi ceva contrar firii, sau ceva rău. Voința gnomică, în schimb, se definește ca pornirea și mișcarea gândului spre ambele părți (adică spre bine sau spre rău); ea nu e proprie firii ci persoanei și ipostasului²⁰.

Ipostasul sau persoana se raportează la făpturile individuale; este ființa care o particularizează; ea desemnează ceea ce este prin sine, particular și propriu care o separă, o diferențiază și o deosebește de celelalte făpturi. Ipostasul arată cine este ființa²¹.

Voința gnomică se întemeiază pe dispoziția de a voi, noțiune care ocupă un loc însemnat în gândirea Sfântului Maxim. El a definit într-un mod foarte precis felul în care se desfășoară procesul actului volițional, înfățișându-i momentele succesive: voind, căutăm, cugetăm, deliberăm și judecăm, ne însușim o dispoziție, alegem și pornim spre ce am ales. Dispoziția de a voi se definește prin raportarea față de bine și rău, față de virtute și păcat. Intervenția voinței gnomică corespunde astfel fazei propriu –zis morale a desfășurării actului voliitiv; prin ea persoana își manifestă dispoziția spre bine sau spre rău, față de virtute și de păcat, în acord cu *logosul* firii sale sau contra lui și, până la urmă, în acord cu Dumnezeu sau contra Lui.

Această dispoziție, împreună cu etapa precedentă, a judecării, orientează etapa ulterioară, a alegerii hotărâte, care corespunde și ea modului ipostatic de exercitare a voinței, care precede cele două ultime etape ale actului volițional: mișcarea spre ceea ce s-a ales și împlinirea a ceea ce s-a ales²².

1.3. Structura și fazele formării voinței

Astfel cum am mai arătat anterior, se pot recunoaște trei aspecte ale vieții psihice: cunoașterea, afectivitatea și voința.

Voința, la modul general, nu se poate exterioriza fără a necesita implicarea unor componente din celelalte două laturi.

Ca și structură, activitatea voluntară se definește prin două însușiri fundamentale:

- precizarea și diferențierea elementelor sale – motivul, mijlocul și scopul;
- existența condiționării atât în provocarea acțiunii, cât și în maniera de derulare a acesteia, respectiv corelarea și evaluarea continuă a relației dintre aspirații, obiective pe de o parte și posibilități, pe de altă parte.

În aceste condiții, se obiectivează următoarele faze ale formării voinței:

1. Actualizarea unor motive și profilarea pe baza lor a unui scop

Motivul este eșafodajul acțiunii voluntare, deoarece stimularea, încordarea, starea de necesitate se particularizează îmbrăcând forma motivului.

Mai departe, acest motiv este analizat și evaluat, acesta vizând o anumită circumstanță, la condiții obiective externe. Ca urmare a analizei se determină un scop și un proiect. În cele din urmă, se generează starea subiectivă de dorință, înfăptuindu-se astfel un raport funcțional între motiv și scop. Astfel dorința devine

¹⁸ J.C. Larchet, *Sfântul Maxim Mărturisitorul*, seria *Studii*, nr. 3, Ed. Doxologia, Iași, 2013, p. 195.

¹⁹ J.C. Larchet, *op. cit.*, p. 198.

²⁰ *Idem.*

²¹ *Idem.*

²² J.C. Larchet, *op. cit.*, p. 198.

intenție, de așa manieră încât acțiunea iese din starea potențială inițială și este pusă în postura de pornire spre înfăptuire. Prin intenție, scopul se leagă cu motivul și cu mijlocul de realizare, întregind astfel planul activității²³.

2. Analiza și lupta motivelor, compararea și evaluarea alternativelor prezente la momentul dat în câmpul conștiinței

De multe ori la nivelul gândirii se întâmplă să se activeze mai multe motive care îndrumă subiectul spre statornicirea unor scopuri diferite. Deoarece nu pot fi îndeplinite simultan, acest fapt va conduce la o ierarhizare a scopurilor și ulterior stabilirea unei priorități în funcție de care subiectul va iniția o activitate oarecare. Aceasta activitate de ierarhizare și examinare a motivelor presupune implicarea proceselor de gândire, justificarea cu investigarea și tălmăcirea intereselor, preocupărilor, etc. De multe ori neputința de a institui o ierarhie a motivelor care trebuie satisfăcute cândva, este una dintre cauzele fundamentale ale nereușitei fie ca este vorba despre eșecul școlar, social sau profesional²⁴.

3. Deliberarea sau luarea hotărârii

Această etapă se materializează în selecționarea unui singur motiv care va provoca stabilirea scopului la care se va ajunge printr-o anumită activitate.

Ca urmare a deliberării și deciziei luate, hotărârea este un moment foarte important în derularea actului voluntar, aceasta reprezentând o nouă reorganizare funcțională în sistemul personalității, dirijându-l spre un țel care trebuie adus la îndeplinire.

Altfel spus atingerea unui scop anume presupune o ajustare a personalității la caracteristicile activității respective, scoaterea din sistemul personalității a acelor elemente și abilități indispensabile atingerii scopului, stimularea anumitor procese sau inhibarea lor. Hotărârea rezidă, fie în aducerea la îndeplinire a unei acțiuni, fie în abținerea de la o anumită acțiune, de la o anumită provocare sau tentație, care în mod firesc stimulează la acțiune²⁵.

4. Executarea hotărârii

Prin intermediul acestui moment, al execuției, hotărârea se metamorfozează în act, în acțiune. Aceasta se poate desfășura atât în plan intern, materializându-se într-o acțiune mentală, când avem ca scop rezolvarea unei probleme matematice sau realizarea unui proces de învățare, cât și în plan extern, la momentul care împlinirea scopului presupune acționarea asupra unor bunuri sau situații exterioare. În cele mai multe cazuri această etapă necesită un consum energetic (psihic sau fizic) tocmai pentru a putea trece peste diversele piedici care se pot ivi în calea atingerii scopului ori pentru a putea rămâne implicați în acea activitate până la finalizarea sa. Sunt numeroase cazuri în care, cu toate că acțiunea este deja declanșată, aceasta se poate sista la un moment dat tocmai pentru faptul că subiectul nu dispune de calitățile necesare voinței precum forța, stăruința sau intensitatea necesară în acțiune care să-l sprijine în ceea ce face²⁶.

5. Evaluarea rezultatelor (feed-back-ul)

Aceasta se poate înfăptui atât pe etape cât și cu privire la ansamblul demersurilor întreprinse pentru atingerea scopului urmărit. Evaluarea etapizată se realizează după efectuarea fiecărei secvențe dintr-un anumit demers, fapt care conduce la eliminarea din mers a diverselor erori ce se pot ivi ori adaptarea strategiei de abordare se poate face în funcție de efectele obținute după fiecare etapă. Evaluarea totală se înfăptuiește la momentul la care s-a sfârșit activitatea prin care ne-am propus atingerea unei finalități. Această modalitate de evaluare are menirea unui feed-back, înștiințându-ne în ce măsură scopul a fost realizat și de asemenea în ce grad activitatea aleasă este utilă în atingerea unor scopuri specifice²⁷.

²³ A. Hurbean, *Viciile de consimțământ*, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 6.

²⁴ *Ibidem*, p. 6.

²⁵ M. Golu, *Fundamentele psihologiei*, Ed. Fundației România de Măine, București, 2002, p. 495-496.

²⁶ *Ibidem*, p. 496.

²⁷ *Idem*.